

De ijsvogel heeft een hekel aan ijs

Je kunt zonder te overdrijven stellen dat deze fel blauw en oranje gekleurde vogel een fraai exemplaar is. Al in de tijd van Jeroen Bosch, geboren in 1450 in 's Hertogenbosch, is een afbeelding te zien in het Museo del Prado in Madrid.

Vanwege zijn kleurenpracht werd de ijsvogel veelvuldig afgebeeld op schilderijen. Zo is de soort te zien op het drieluik de Tuin der Lusten. Gelukkig hoor ik steeds meer dat de vogel in onze omgeving gezien wordt. De foto bij dit artikel is geschoten door Jaap Vloon. Jaap en Ina wonen op het Weiver, In de achtertuin, bij de voor mij bekende Paardensloot, gespot en vastgelegd. Het andere plaatje is vastgelegd door natuurfotograaf Rob van der Woude.

De ijsvogel (*Alcedo atthis*) heeft een iriserend blauwe kop en vleugels en een knaloranje buik. Het is een echte vleeseter, nauwkeuriger gezegd een piscivoor, een viseter. Hij jaagt voornamelijk op kleine visjes, zoals de voorn en de tiendoornige stekelbaars. Minder vaak jaagt hij op amfibieën zoals salamandertjes, kikkervisjes en insecten. Ik denk dan aan libellen en kevers.

De mannetjes zijn enkel van de vrouwtjes te onderscheiden aan de kleur van de ondersnavel. Bij het vrouwtje is dit dof rood en bij het mannetje net zo zwart als de bovensnavel. Zie de foto van Rob v.d. Woude. De jonkies zijn van volwassen vogels te onderscheiden door hun valere verenkleed met donkergrijs gerande borstveren, gevlekte kruin, lichtere snavelpunt en donkerbruine poten.

De ijsvogel is vaak te vinden op een vaste uitkijkpost nabij het water, van

waar hij zijn prooidieren gadeslaat. De ijsvogel zit meestal onbeweeglijk stil op zijn uitkijkplaats, vaak met de vleugels gespreid en de snavel half open. De uitkijkplaats bevindt zich vaak zo'n één tot drie meter boven het water. Een tak die over het water uitsteekt, is hiervoor geschikt, maar ook beschaduwde overhangende struiken worden hiervoor wel gebruikt. Met zijn scherpe ogen kan hij in helder water de precieze positie van zijn prooi bepalen, waarna hij met de snavel naar voren naar zijn prooi duikt. De prooi bevindt zich meestal niet meer dan 25 cm onder het wateroppervlak. Bij het duiken wordt het oog beschermd door een speciale 'duikbril': een transparant knipvlies schuift voor het oog en beschermt het tegen oogbeschadigingen. Als een visje zich laat zien, wordt het met een snelle duikvlucht verschalkt. Iedere ijsvogel heeft zijn eigen favoriete uitkijkplaats van waar hij duikt.

Waarom de naam ijsvogel?

Het is hoogstwaarschijnlijk een verbetering van de Germaanse naam Eisenvogel, wat 'ijzervogel' betekent. Deze naam slaat op de metaalachtige glans van het blauwe verenkleed. Een andere verklaring voor de naam is dat de ijsvogel 's winters bij het ijs werd gezien om uit een wak vissen te vangen. Welke van de twee verklaringen is juist?

Na de bijzonder strenge winter van 1962/1963 werden nauwelijks nog 25 broedende paren waargenomen. In de Natuuratlas van Zaanstad staat vermeld dat na een lange vorstperiode gemiddeld de helft van de vogels het loodje legt. Er is dan gewoonweg geen geschikt viswater te vinden. De ijsvogel kan slecht tegen koude en een zeer strenge winter is vaak fataal. Sommige verongelukken trouwens doordat ze bij een duik een harde klap op het ijs maken.

Ijsvogel zittend op een tak, mannetje. (Foto: Rob v.d. Woude)

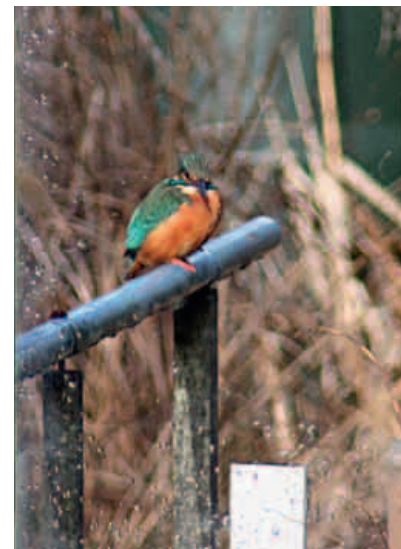
Waarom gaat het beter met de ijsvogel?

De kwaliteit van het water is in de Zaanstreek sterk verbeterd. De ijsvogel is voor het jagen sterk afhankelijk van wateren die helder zijn en gevuld met veel kleine visjes. Het liefst leeft hij in schaduwrijke gebieden, waar hij bij de jacht niet wordt gehinderd door te veel reflectie van licht. De aanwezigheid van geschikte uitkijkplaatsen is blijkbaar van minder groot belang. Het mooie is dat vroeger maximaal twee keer per jaar genesteld werd, nu vaker drie maal.

Mijnwerkers

Het is bijna niet voor te stellen maar ijsvogels maken holen. Vaak in een steile oeverkant of de wortelplak van een omgevallen boom. Het mannetje klemt zich eerst vast aan de wand en graaft met de snavel de grond weg. Met de poten veegt hij de uitgegraven aarde uit het hol. Het vrouwtje helpt wat later mee, maar in het begin houdt zij zich meer bezig met het verdedigen van het territorium. Het hol bestaat uit een licht oplopende gang met een doorsnede van 5 tot 5,5 cm en een lengte van 30 tot 100 cm. Deze gang eindigt in een ronde nestkamer, waarin de eieren worden gelegd. De opening van het hol bevindt zich meestal zo'n 90 tot 180 cm van de bodem. Na een week is de nestgang klaar.

Ik vraag mij af hoe de vogels onder de grond kunnen zien? Het vermoeden is dat ze UV-stralen kunnen zien. Zo worden dan de contouren van hun eieren en

In de achtertuin van Jaap en Ine Vloon. (Foto Jaap Vloon)

jongen zichtbaar (bron: Vroege Vogels). De ijsvogel bereikt in de natuur een gemiddelde leeftijd van 7 jaar, maar in uitzonderlijke gevallen kan een leeftijd van 21 jaar worden bereikt. In gevangenschap gehouden exemplaren hebben minder last van natuurlijk verval veroorzaakt door parasieten, voedseltekort en ziektes en kunnen daardoor ouder worden, gemiddeld 21 jaar. Vrijwilligers van Vogelbeschermingswacht Zaanstreek onderhouden sedert maart 2015 een ijsvogelwand in natuurgebied Het Twiske in Oostzaan. Bij de pont van Buitenhuisen hebben ijsvogels de nestwand van de oeverwaluwen "ingenomen". Nu maar hopen dat de ijsvogels ook daar een nestje gaan bouwen.

Fred Eerenberg

Jeugdviswedstrijd De Braak

Zoals in het aprilnummer al was aangekondigd houden we ook dit jaar de viswedstrijd voor de Westzaanse basisschool jeugd van de scholen Kroosduiker Noord en Zuid en De Rank.

De viswedstrijd zal worden gehouden op **vrijdag 17 juni** van 14.00 tot 15.30 uur in de braak bij De Kroosduiker Zuid.

In tegenstelling tot wat eerder gemeld is, is de wedstrijd dus niet op de vertrouwde woensdagmiddag.

Dit jaar willen we er in verband met ons jubileum een groots feest van maken en stellen we voor de groepswinnaar een heuse beker beschikbaar. Voor de overige kinderen hebben we leuke prijzen, zodat niemand met lege handen huiswaarts keert. Voor de nodige

versnaperingen, snoep en drinken, wordt gezorgd.

Graag willen we van te voren weten op hoeveel kinderen we kunnen rekenen en vragen daarom om je van te voren aan te melden. Dit kan, het liefst vóór 12 juni, per mail aan cees@sopjes.nl of DTW@upcmail.nl of telefonisch op 075-6169309. Graag de voor- en achternaam en leeftijd vermelden. Dit vanwege de groepsindelingen.

We vertrouwen op een flinke opkomst en hopen op mooi weer. Als de weergoden ons goed gezind zijn, kunnen we er een leuke happening van maken.

Visclub
De Braak,
Cees Sopjes

